

INSPIRATIENOTA

VOOR MEER PUBLIEKE RUIMTE EN VOORAL KWALITATIEVER INGERICHTE PUBLIEKE RUIMTE IN DORPEN

Foto: Ottenburg, Huldenberg (© Dorpsraad Ottenburg)

INHOUDSTAFEL

1. Actuele vaststellingen en uitdagingen voor de toekomst
2. Algemene tips rond inrichten van de publieke ruimte
3. Tips, wensen, bevindingen en vragen vanuit diverse hoeken
4. Besluiten

1. ACTUELE VASTSTELLINGEN EN UITDAGINGEN VOOR DE TOEKOMST

In de meeste dorpen is het **Dorpsplein** een kloppend hart. Het is hét type publieke ruimte dat dagelijks de beste kansen tot ontmoeting biedt. Ook andere vormen van publieke ruimte zoals het **Dorpshuis** of Buurtpunt zorgen mee voor een hechter sociaal weefsel in het dorp. Van hieruit activeren dorpingen elkaar, wat leidt tot verbindende acties en veerkracht verhogende initiatieven. Een kwalitatieve inrichting van de publieke ruimte in dorpen verweeft naast ontmoeting ook andere belangrijke functies zoals mobiliteit, veiligheid, lokale economie, sport en spel en recreatie, klimaatadaptatie door ontharding en aanwezigheid van groen, enz. Door publieke ruimte op een frisse manier in te richten en de mens centraal te zetten (en niet de auto), vertoeven dorpingen er graag en vaker. Naast aandacht voor mobiliteit, detailhandel en voorzieningen kan zowel ontwerper als lokaal bestuur erop toezien dat ook doelgroepen er zich (beter) thuis voelen. Belangrijk nog: de publieke ruimte zorgt ook voor de (verdere) ontwikkeling van de dorpsidentiteit.

De publieke ruimte krimpt over het algemeen. Zeker in deze lockdown-tijden ervaren burgers een gebrek aan openbare ruimte. Veel dorpszichten ondergingen de laatste decennia vrij ingrijpende wijzigingen met inname aan openbare ruimte door bebouwing (vaak appartementen) of parkeerruimte (voor *Koning Auto*) als opvallende fenomenen. Vaak zijn 'financiën' (nieuwe inkomsten) de drijfveer van de gemeente om publieke vrije ruimte te verkavelen.

Lokale besturen zetten anderzijds ook volop in op publieke ruimte. In 2013 werd daartoe in diverse gemeenten het ambt van Schepen van publieke ruimte ingevoerd. [Als gevolg van de lockdown begonnen gemeenten recent ook meer publieke ruimte beschikbaar te stellen of anders in te delen.](#) Momenteel lopen heel wat participatietrajecten rond (her)inrichting van dorpskernen of ander (lieftst centraal gelegen) openbaar domein. Zo worden mooie realisaties in dorpen verwezenlijkt die zowel het dorpskarakter behouden als het dorp future-proof maken.

Kwalitatief ingerichte en nabij gelegen publieke ruimte is een erg belangrijke schakel bij het opkrikken van de leefbaarheid in dorpen. Burgergroepen als dorpsraden en bewonersplatformen maar ook andere dorpsverenigingen floreren niet zonder. Voor bepaalde doelgroepen zoals kinderen moeten andere inrichtingsprincipes worden gehanteerd.

Lokale besturen, voel u door dit alles aangesproken en neem uw burgers mee op pad!

Steden (en dorpen) voor mensen, een duik in de literatuur

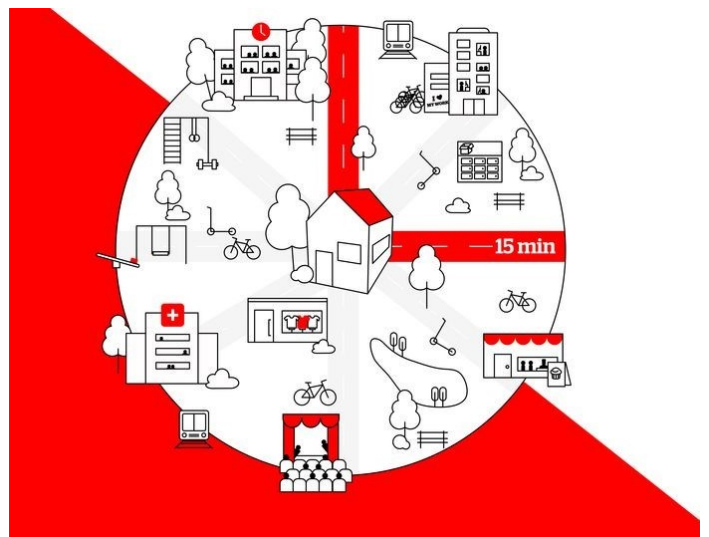
In zijn boek [Steden voor mensen](#) wijst de Deense architect Jan Gehl op de schaalvergroting die het modernisme en de auto tot stand hebben gebracht in de voorbije decennia. Alles werd te groot, te hoog en te snel. Gehl wil de mens terug centraal stellen. Zo wordt het stedelijk publiek domein terug ontmoetingsplaats. **Het is in de openbare ruimte dat we de samenstelling van de maatschappij zien. Het is daar dat mensen in contact komen met de hen omringende samenleving en andere mensen kunnen ontmoeten uit alle sociaal-economische geledingen.** Mensen willen allen in een levendige (dus vol ontmoetingen), duurzame en gezonde stad wonen waar het geluidsniveau laag is en de ervaringen mooi, waar het voor jong en oud goed vertoeven is en waar iedereen zich ongedwongen kan uiten. Mensen willen ook een veilige stad. **Gemengde functies in openbare ruimte creëren vanzelf sociale controle en leiden (mee) tot een veilige stad.**

De 15-minuten-stad, een duik in de toekomst

Overlegplatform Zwijnaarde (Gent) verwijst bij het thema 'inrichting van de publieke ruimte' naar het concept '[de 15 minutenstad](#)'. Dit concept kunnen we (zie verder) vertalen naar het 15-min-dorp. Het zou maar wat fijn zijn op 15 minuten wandelen of fietsen te wonen van alle essentiële functies...

Het model van de 15-minuten-stad

De stad na corona wordt een 15-minuten-stad. Dat heeft o.a. te maken met het feit dat thuiswerk zal blijven, dat men meer nadenkt over de kosten van de auto en dat het belang van 'lokaal' herontdekt is. Dat is het lichtpunt van de hele crisis: iederéén wil nu een groene en fietsvriendelijke stad met fijne buurten.

Het [model van de 15-minuten-stad](#) bestaat volgens de onderzoekers uit drie verschillende zones.

- ◇ De 'vijf minuten lopen'-zone. In dit gebied vinden de bewoners hun basisbehoeften in kleine ondernemingen (bakker, slager, kruidenier, ... park).
- ◇ De 'vijftien minuten lopen of vijf minuten fietsen'-zone. Daar zitten scholen, winkels, apotheken en parken waar bewoners van meerdere wijken gebruik van maken.
- ◇ De 'vijftien minuten fietsen'-zone bevat alle andere soorten culturele, sport-, maatschappelijke en commerciële voorzieningen, net als de grootste werkgevers van de regio.

Bedoeling is dat bewoners hun auto wel nog kunnen gebruiken, maar dat pas in tweede instantie doen. Al zijn er intussen al pistes opgedoken waar binnen het model alles autovrij is.

Het openbaar vervoer krijgt geen grote rol. Er moeten wel stations zijn: het 'normale' in het midden van het gebied (waar iedereen met de auto of fiets naartoe kan) en het station voor forenzen aan de rand van het gebied. Dit station moet goed bereikbaar zijn met de auto.

Er zijn twee grote winnaars bij dit model: de bewoners en Moeder Natuur.

Enkele grote steden experimenteerden rond de 15-min-stad:

- ◇ Parijs zet daarbij bereikbaarheid en dus goede mobiliteit centraal.
- ◇ Barcelona werkt met superblokken (stadsdelen van 9 blokken waarbinnen alles beschikbaar is).
- ◇ Ook Melbourne, New York, Singapore, ... werken hier hun eigen verhaal rond uit.

Zweden trekt het concept verder door tot ... de 1 minuutstad!

Het Zweedse **Street Moves**-project wil niet per buurt maar per straat denken. Alle diensten die een gemeenschap nodig heeft, zijn dus binnen de minuut fietsen of wandelen te bereiken. De aandacht bij dit hyperlokaal project wordt gericht op 'de ruimte voor eigen voordeur, die van de burens en overburens'. Voor de realisatie moet plaats gemaakt worden. In de grote steden moeten parkeerplaatsen er het eerst aan geloven. De Zweden zijn heel ambitieus en willen alle straten van het land herdenken en transformeren zodat 'elke straat in Zweden tegen 2030 gezond, duurzaam en levendig is'. Dit project startte reeds voor 2020 maar is sinds de gezondheidscrisis in een stroomversnelling gekomen.

De eigen straat opnieuw ontwerpen! Door middel van workshops en overleg kunnen bewoners zelf bepalen hoeveel straatruimte wordt gebruikt voor parkeren of ander openbaar gebruik. **Door trottoirs te bekijken als mogelijke ontmoetingsplaatsen**, probeert het *Street Moves*-project de perceptie van straten te veranderen. Die werden voorheen vooral gezien als plaatsen voor het rondrijden en parkeren van auto's.

Parklet

Om de eigen staat heruit te vinden, leveren de gemeenten straatmeubilair aan burgers op basis van het parklet-model, een idee uit San Francisco. Dit modulair systeem is even groot als een standaard parkeerplaats en bestaat uit houten pallets. Het kan naar behoefte worden uitgerust met plantenbakken, rekken voor fietsen of scooters, speelplekken voor kinderen of zelfs oplaadpunten voor elektrische auto's.

Street Moves heeft tot dusver de experimentele herontwikkeling van vier straten in Stockholm uitgevoerd en zal binnenkort uitbreiden naar andere wijken in Göteborg en Malmö. De belangrijkste verdienste van dit programma is om de burger nog meer te betrekken bij stedelijke transformatie.

En het 15-min-dorp???

Karel Lhermitte van *Landelijke Gilden* schreef [een artikel](#) voor het tijdschrift *Ruimte* nr. 50 [van VRP](#) waarin hij nadenkt of de principes van de 15-min-stad ook op dorpen kunnen toegepast worden. Hij merkt dat de meeste dorpen de ideale grootte hebben hiervoor. Veel dorpen passen effectief in een vierkant van 1 km op 1 km (= 15 min stappen vanaf de kern). Architecten die voor dorpen werken, brengen baanfuncties (grote winkels bv.) momenteel ook terug dichterbij de dorpskern.

Onderzoek wees wel uit dat 1/3 van de Vlamingen niet in een kern woont waarbinnen op wandelafstand leuke adresjes zijn. Er valt nog een weg af te leggen om 'lokaal' belangrijker te maken!

Het probleem met het 15 min-dorp is echter vooral de te grote afwezigheid van voorzieningen. De Covid-pandemie versnelt gelukkig de inhaalbeweging hierrond. Er verschijnen de laatste jaren diverse dorps- en buurtpunten, maar dat mogen er zeker nog heel wat meer zijn. Lokale besturen zouden ook meer inspanningen mogen doen om diensten te decentraliseren, wat o.a. door het telewerk veel vlotter te regelen valt. Soms wonen mensen echter in erg kleine dorpjes, waar diverse voorzieningen vanuit vooral economisch standpunt nooit verwacht kunnen worden. En dan is er in Vlaanderen ook het feit dat een aantal mensen vaak ver van de dorpskern wonen, verspreid in het landschap...

Of de dorpsbewoners zich op het lokale model zullen richten en de auto vaker zullen laten staan, blijft nog een vraag. Maar er is in elk geval hoop en er worden langs alle kanten prikkels uitgestuurd om een mentaliteitswijziging te bewerkstelligen. Op naar 365 STRAPdagen??!!

2. ALGEMENE TIPS ROND INRICHTEN VAN DE PUBLIEKE RUIMTE

Daar waar de publieke ruimte nog weinig **kansen op ontmoeting** biedt en er vaak ook te weinig groen aanwezig is, wordt gezocht om dit weer te herstellen.

- ◇ Dit doet Intercommunale *Solva* binnen een samenwerkingsverband met [De Bouwdoos, medicijn voor jouw dorpsplein](#). Bedoeling is verharde en onderbenutte dorpspleinen nieuw leven in te blazen via de ideeën van burgerteams, alsook het groene karakter van de Vlaamse Ardennen weer binnen te brengen. De bouwdoos is een goedgevulde container vol fysiek materiaal zoals zit-, speel- en groenelementen. De 'doos' verhuist mee van het ene naar het andere plein waar de materialen hergebruikt worden.
- ◇ Vlaams Bouwmeester Erik Wieërs vat zijn visie over de versterking van dorpskernen samen: [architectuur kan de sociale samenhang verbeteren!](#)

BANK-CONTACT, een realisatie van
Dorpsteam Gompel (© GVA)

Naast ontmoeting wordt uiteraard ook op **allerlei andere functies** ingezet.

- ◇ Kwalitatieve openbare ruimte dient zowel in steden als dorpen als [hefboom voor ruimtelijke, maatschappelijke en economische ontwikkeling](#).
- ◇ De [Inspiratienota Publieke Ruimte](#) van *Steunpunt Straten* i.s.m. VRP en VVSG maant aan visionair te zijn en globaal te denken, met inzet op stadsontwikkeling, sociale cohesie, duurzaam verplaatsen, citymarketing, volksgezondheid, ...
- ◇ Bouwstenen voor de inrichting van leefbuurten met aandacht voor inbedding in de omgeving, tips omtrent aanpak van verkeersstromen en parkeren, en zoveel meer lees je in de [brochure Leefbuurten](#) van *Fietsbe-raad Vlaanderen* en *Team Vlaams Bouwmeester*.

A. Vanuit burgers

Verover de Ruimte! Samen met tal van andere partners waaronder VVDB onderzocht *Netwerk Duurzame Mobiliteit* de wensen en dromen van burgers rond publieke ruimte. Uit de resultaten van deze [enquête](#) plukten we alvast deze interessante burger-ideeën waarachter tal van onze ledengroepen zich graag scharen.

- ◇ Meer trage verbindingen die leiden naar belangrijke knooppunten zoals stations of over waterlopen gaan.
- ◇ Meer aandacht voor kwalitatieve fietspaden zodat het fietsen erop *smoother* wordt.
- ◇ Gearceerde stroken op wegen vervangen door linten van bomen en groen.
- ◇ Middenbermen die tegenover kantoorgebouwen liggen, inrichten als picknickplaats.
- ◇ Pleinen of straten in gemeentelijke kernen en dorpscentra verkeersvrij maken, ook parking weren, en dan tot terrasjes omvormen.
- ◇ Pleinen groener inrichten en voorzien van fruitheesters en -bomen. Zo ontstaan in zomer en herfst spontane wijkactiviteiten (o.a. rond verwerking van het fruit).
- ◇ Enkele straten in de dorpskern samen tot een autovrij dorpsplein omvormen. Er hoeft geen parking, voetpad of fietspad meer te zijn, hoogstens nog enkele losplaatsen. Zwaar vrachtverkeer kan hier niet meer doorheen. (Deze wens kwam vanuit zowel Zedelgem als Zottegem.)
- ◇ Zwaar verkeer weren uit woonbuurten en dorpskernen, zeker in de buurt van scholen.
- ◇ Parking weren in de onmiddellijke schoolbuurt.
- ◇ Openstellen van liefst duurzaam ingerichte en groene speelplaatsen van scholen tijdens weekends en schoolvakanties.
- ◇ Onverhard laten (of maken) van sportterreinen zodat regenwater kan doorsijpelen in de grond.
- ◇ Voor afkoeling zorgen in de hete zomers via meer beplanting (die ook het regenwater langer vast houdt), door gevelbegroeiing te promoten of door een zwembijver aan te leggen die direct verkoeling brengt.
- ◇ De oude karaktervolle pastorie omvormen tot een buurthuis waar voor een divers publiek een waaier aan activiteiten kan doorgaan, en waar de *Buurderij* (nu in een vervallen, weinig zichtbaar plekje in het centrum ondergebracht) een beter onderkomen vindt. (Specifieke wens voor plattelandsgemeente Buggenhout.)

B. Vanuit bewonersgroepen

- ◇ **Werkgroep Kern Ettelgem** ziet dat in de 4 kernen van de kleine gemeente Oudenburg momenteel nog veel kleine, goed draaiende winkels aanwezig zijn op fietsafstand. Hopelijk blijft dit zo in de toekomst, want de eigenaars worden ouder en investeren niet meer in hun zaak... Toch beantwoordt Oudenburg niet aan de 15-min-stad omwille van de slechte of afwezige voetpaden en onveilige verbindingen. Via het plan *Toekomst Ettelgem* zouden Trage Wegen uitgeschreven zijn, hopelijk komen die er gauw.
- ◇ **Bewonersplatform Sint-Jan** (Wingene) was een onmisbare schakel bij de realisatie van het vernieuwde dorpsplein i.s.m. belangrijke partners. Dit veiliger en groener dorpshart verhoogt de leefbaarheid. Lees [hier](#) of bekijk [dit krantenartikel](#).

- ◇ **Dorpsraad Ottenburg** (Huldenberg) is mee de motor achter de transformatie van de pastorietuin. In 2016 kwam daar onder meer een [openbare pizzaoven](#). De dorpsraad is ambitieus en wil een aangenamer, gezonder en klimaatrobuust dorpscentrum met meer plaats voor duurzame mobiliteit. Ottenburg werd dan ook geselecteerd voor het [project Leefbuurten](#), het resultaat van een mooie samenwerking tussen gemeentebestuur Huldenberg en de Dorpsraad. Het ingediende project liet zich bij de jury opmerken door de sterke participatieve aanpak. Voor alle gedane inspanningen kreeg *Dorpsraad Ottenburg* in 2021 de *GoeBezig*-prijs categorie Bewonersgroepen van de *Vlaamse Vereniging Dorpsbelangen*.
- ◇ **Bewonersplatform Abele** (Poperinge) wil het contact met de ‘overburen’, de inwoners van het Franse Boeschepe, herstellen maar vooral de inwoners van Abele een ontmoetingsplek bieden. Het platform heeft een intensief denkproces afgelegd omtrent de realisatie van een ‘droomplein’. Het fantastisch uitzicht van de locatie kan het streven naar welzijn (wat verder gaat dan samenleven) voor de dorpingen van Abele en Boeschepe enkel bevorderen. [Bekijk dit filmpje](#).
- ◇ Binnen de koepelwerking van **Dorpsraad Sint-Lambrechts-Herk** (Hasselt) zetelt de feitelijke vereniging *De Vrienden van de Beemdgal*. Deze gaf een flinke duw aan de bouw van een heus amfitheater in een [groot natuurinclusief speelterrein](#). Dit amfitheater is vooral bedoeld voor jongeren.
- ◇ **Dorpsraad Kermt** toonde zich een sterke partner van Lokaal Bestuur Hasselt in het [Masterplan Ten Hove](#). Zo werd de geplande afbraak van de sporthal enkele jaren geleden omgebogen tot een renovatie waarbij lokale verenigingen en sportclubs weer konden floreren. Een kindersamentuin, padelterreinen en een hondenweide zagen het licht, en de auto wordt uit het terrein verbannen door aanleg van een ruime groene parking aan de vlakbij gelegen gewestweg.
- ◇ **Bewonersplatform Bassevelde** (Assenede) stelde vast [dat de groene ruimte in het dorp almaar krimpt](#). Het platform nam daarom o.a. het initiatief om van de groene zone achter het dorpshuis een aangename educatieve bijtuin te maken. De nieuwe tuin is tevens een rustpunt voor wie er nood aan heeft. Op vraag van het Bewonersplatform plaatst het gemeentebestuur nu multifunctioneel speeltuig in deze tuin. Verder hoopt het platform om het onderhoud en beheer van deze tuin spoedig te kunnen overdragen aan de gemeentelijke groendienst. Lees ook dit [krantenartikel](#).
- ◇ **Dorpsraad Kortemark** meldt dat er verbeteringswerken zijn gepland aan het bestaande *OC De Kouter*. Het *Ontmoetingscentrum* wordt binnenkort ook uitgebreid met een mattenzaal voor judo- en danslessen. Er is een goede samenwerking en veel contacten met de bevoegde Schepenen van Sport, Senioren en de Burgemeester indien nodig.
- ◇ **Dorpsraad Heldergem** (Haaltert) steunt buurtbewoners en werkte actief mee aan het verzet tegen ‘verappartementisering’ van de dorpskern. Op het dorpsplein deed men pogingen om een mini-markt vorm te geven wegens het gebrek aan winkels in het dorp. Op dit ogenblik bekijkt een werkgroep verkeersveiligheid de mogelijkheden tot het vertragen van de verkeersstroom en het verhogen van de verkeersveiligheid in het dorpscentrum. Het invoeren van fietsstraten en duidelijker signalisatie liggen op tafel. De kerkomgeving werd reeds aangepakt en vergroend. Er werd gekozen voor een behoud van de kerk als landschapselement, en die zo mogelijk een herbestemming te geven.
- ◇ **Dorpsraad Afrit 12** uit Hansbeke (Deinze) zegt rond het kwaliteitsvol inrichten van de publieke ruimte: *Mensen moeten elkaar gemakkelijk en graag kunnen ontmoeten, zeker in het centrum van het dorp. Dat centrum moet gemakkelijk bereikbaar blijven en een minimum aan diensten verschaffen. Anders ontstaat mogelijk onverschilligheid, gebrek aan betrokkenheid en misschien zelfs vereenzaming. Wij moeten goed opletten om geen verdeling in Noord- en Zuid-Hansbeke te krijgen als gevolg van de verdubbeling van de spoorweg,*

de afschaffing van de spoorwegovergang voor gemotoriseerd verkeer en de plaatsing van hoge geluidsmuren langs de spoorweg. We vragen het stadsbestuur de bevolking altijd tijdig en grondig te informeren, in dialoog te gaan met bewoners en hen te laten participeren in de ontwikkeling van de publieke ruimte (vbn zijn het cultuurhuis, het stationsplein, het kerkplein en de verkavelingen aanleunend bij het dorpscentrum).

Kan Vlaanderen via het participatiedecreet lokale besturen aanmoedigen om collectieve initiatieven van bewoners meer te faciliteren?

- ◇ Kersvers **Dorpsteam Gompel** (Mol) werkt zich uit de naad: [van babbelbanken tot groene speelplaats](#) binnenin het project *Veerkrachtige Dorpen* i.s.m. Stad Mol en de Provincie Antwerpen. Bekijk [het ontwerptraject](#) voor de groene ruimte.
- ◇ Ook onder de noemer van *Veerkrachtige Dorpen* i.s.m. Provincie Antwerpen buigt het pas opgerichte burgerinitiatief **Veerkrachtig Ranst** zich over [het inrichten van een ruimte](#). Doel is een groene long te creëren waar iedereen, jong en oud, aan zijn trekken komt. Het wordt een informele ontmoetingsplek, op een of andere manier gelinkt aan het oud Zevenbergenbos te Ranst.
- ◇ **Overlegplatform Zwijnaarde** (Gent) verwijst graag naar [Infopunt Publieke Ruimte](#) en naar [Ruimtelijk rendement en kernkwaliteiten van Omgeving Vlaanderen](#). Tegenover het verhogen van het ruimtelijk rendement (en dus dichter bij elkaar wonen, of soms boven elkaar) staat het verbeteren van de kwaliteit van de publieke ruimte. VVDB ziet beide als erg belangrijk!

C. Vanuit lokale besturen

- ◇ In **Brakel** wil de Schepen van Jeugd jongeren betrekken bij de zoektocht naar de plaats voor het nieuwe skatepark. [Lees meer](#).
- ◇ **Landen** is een uitgestrekte Vlaams-Brabantse gemeente met een stadskern en dertien landelijke dorpen die elk hun eigen karakter hebben. Omdat niet elk dorp nog een bakker, slager of buurtwinkel heeft, hecht de gemeente veel belang aan de **trage verbindingen tussen de dorpen**, die de inwoners in staat moeten stellen ook met de fiets inkopen te doen in een nabijgelegen dorp.
- ◇ Nog in **Landen** verdwijnen ten gevolge van nieuwe bebouwing interessante zichtrelaties vanuit het dorp naar het achterliggende landschap. Door te experimenteren met andere bouwvormen zet de gemeente toch in op het [bewaren van het karakter van het dorp](#). Dit gebeurt o.a. door twee woningen achter in plaats van naast elkaar te bouwen en door meerdere gezinnen in oude vierkanthoeves te laten wonen.
- ◇ Seniorencentrum *De Zandloper* profileert zich in **Heusden** (Heusden-Zolder) meer en meer tot dienstencentrum en organiseert onder begeleiding van een circusartiest en sociaal werker ook naschoolse opvang voor kinderen met taalachterstand. Het centrum kreeg recent een extra terrein toebedeeld en wil daar nu een **Droomboomtuin** inrichten, een soort zelfpluktuin met planten en heesters waar bezoekers mee de schoffel zullen hanteren. In maart zullen de kinderen in de naschoolse opvang voor het inzaaien instaan om later plantjes mee te nemen naar huis. Vorig seizoen liep al een project met tuinkruiden in bakken. Er is ook een goede samenwerking met [diverse partners zoals de Dorpstuintjes](#) die advies geven rond zaaien en planten.
- ◇ **Heist-op-den-Berg** zette zich volop in om van [Buurtplek 't Werft](#) een groene gemeenschapssite te maken met inzet op eigenaarschap. Van bij de aanvang was er aandacht voor participatie en/of medewerking van de Heistenaars (buurtbewoners, de nabije school, de Chiro, ...). Hun ideeën werden ook letterlijk op het terrein ingeplant via een zelfbedachte versie van de [MAP IT-methode](#). Bekijk ook [dit artikel](#). Voor alle gedane inspanningen kreeg Heist-op-den-Berg in 2021 de *GoeBezig*-prijs categorie Lokale Besturen van de *Vlaamse Vereniging Dorpsbelangen*.

- ◇ **Merelbeke** zet in op een aantrekkelijk, hedendaags dorpsplein voor Bottelare met tegelijkertijd een knipoog naar het verleden. Het wordt een dorpsplein met groen en zitelementen dat ook plaats biedt aan tal van activiteiten. Bekijk de plannen van de dorpskernvernieuwing op [het participatieplatform](#). Of download de lijvige presentatie van het dorpsdebat (2019) als bijlage van [deze webpagina](#).
- ◇ In **Ichtegem** gaan de ontwerpers voor de herinrichting van de verouderde Markt en omgeving aan de slag met de ideeën van burgers. In de afrondingsfase van [het participatief proces](#) kunnen burgers stemmen op hun favoriete ontwerp.
- ◇ In **Hoogstraten** liep in 2014-2015 een inspraaktraject rond de ontwikkeling van de dorpskern van Meerle, snel [Meerle, ons dorp](#) geheten. De aanhoudende leegstand van het Raadhuis, de komende leegstand van enkele lagere-schoolgebouwen en de toenemende verkommering van een handvol andere gebouwen in de dorpskern werden zo een halt toegeroepen.
- ◇ Het dorpsplein *Ten Bos* in **Nieuwkerken-Waas** (Sint-Niklaas) wordt volledig heringericht om een trekpleister te worden voor jong en oud. Van begin 2021 tot eind 2023 loopt een [intensief participatietraject](#) van 5 fasen. Verkeersveiligheid staat hoog in het vaandel.

D. Vanuit de provincies, Vlaanderen en Vlaamse organisaties

- ◇ In de brochure [Plannen na corona](#) geeft **Provincie Limburg** 10 aanbevelingen voor de inrichting van de openbare ruimte.
- ◇ Onder het [koepelproject Dorp Dynamiek](#) zorgde **Provincie Oost-Vlaanderen** er o.a. mee voor dat Kluizen [de oude pastorietauin](#) tot een ontmoetingsplek kon hervormen waar nu tal van nieuwe ideeën tot acties worden omgezet. Ook onder **Dorp Dynamiek** doorliepen een bewonersgroep uit Elene (Zottegem) en *Dorpsraad Schendelbeke* (Geraardsbergen) het traject [Trek het Landschap je dorp in](#). Onder begeleiding van een landschapsbureau bepaalden ze op cocreatieve wijze de inrichting van 2 nieuwe ontmoetingsplaatsen: de voormalige stuwvijver van een watermolen respectievelijk het buurtpark achter het buurthuis.
- ◇ **Provincie West-Vlaanderen** zorgde mee voor deze inspirerende realisaties:
 - * Creatie van een binnengebied als openbaar domein bij nieuwbouw van 12 huurwoningen in Gistel, met integratie van erfgoed *Herberg Godelieve*.
 - * Herbestemming van enkele klassen van de voormalige dorpschool tot *OC Volcraven* te Oostkerke (Diksmuide). Dit OC bestaat uit één zaal met keuken en sanitair, en kwam tot stand in nauwe samenwerking met *Bewonersplatform Oostkerke*.
 - * *OC Walnes* in Woumen (Diksmuide) deelt sinds eind 2019 de parking en buitenaanleg met het WZC.
 - * In het multifunctionele *OC Jonkhove* in Aartrijke (Zedelgem) verbindt een centrale foyer een aantal erg verschillende zalen. Het gebouw oefent tegelijkertijd de functies uit van LDC, bibliotheek, turnzaal, OC, jeugdhuis en buitenspeelplein, en wordt gerund door vrijwilligers. De luifel bepaalt het dorpszicht en creëert ontmoetingsplaats buiten.
 - * Gemeentelijke basisschool *De Linde* in Zarren (Kortemark) creëert sinds januari 2019 in gewaagde *pot-pourri*-stijl een netwerk van trage verbindingen langs de achterkant van het dorp. De speelplaats vormt nu een tweede openbaar dorpsplein.
 - * De dorpskernvernieuwing in Sint-Baafs-Vijve (Wielsbeke) stelde in 2018 de dorpskern in verbinding met de Oude Leie-arm via een zittribune met zicht op de natuur. Kunstwerken in Cortenstaal stellen de vlaskapelletjes voor.

- ◇ *Vlaams Bouwmeester* stelde voor plattelandsgemeente Retie een [beeldkwaliteitsplan](#) op dat de kern omvormt van kruispunt dorp tot pleindorp met aandacht voor oude bomen.
- ◇ Het boek [Denk Doe Dorp](#) (waar VVDB ook aan meewerkte) wijdt een volledig hoofdstuk aan de betekenis van ruimte voor zowel mens als dorp.
- ◇ [Kennis- en expertisecentrum Kind en Samenleving vzw](#) bundelt zowel de **inrichtingsprincipes** van de openbare ruimte, specifiek gericht op **kinderen**, als verschillende methodieken om mee aan de slag te gaan op de webpagina [Kindgerichte publieke ruimte](#). De vzw wil letterlijk meer (nabije, openbare) ruimte geven aan kinderen en jongeren en richt zich tot lokale besturen met [buitenspeelideeën](#). Via de nieuwe website [Loslopend Kind](#) focust *Kind en Samenleving* op de autonome mobiliteit van kinderen.
- ◇ Ook [De Ambrassade](#) vindt dat kinderen en jongeren vaak vergeten worden bij het beschikbaar stellen en vormgeven van de publieke ruimte.

4. BESLUITEN

- ◇ Het kwaliteitsvol inrichten van publieke ruimte zorgt voor een belangrijke boost in het sociale leven van dorpen en het welzijn van de dorpingen. Lokale en hogere besturen spelen hier een enorm belangrijke rol als katalysator, coördinator en het ter beschikking stellen van zowel grond als ruimtelijke infrastructuur. **Het belang van de samenwerking van alle besturen met burgergroepen kan niet genoeg benadrukt worden.** VVDB juicht de realisatie van alle goede praktijken toe, of de ideeën nu bottom up of top down komen of vanuit het middenveld. Als het maar om inspirerende verwezenlijkingen gaat die het welzijn en de geestdrift van alle dorpingen of geselecteerde doelgroepen nastreven (wat finaal ook weer alle dorpingen ten goede komt).
- ◇ **VVDB versterkt graag de stem van de ledengroepen en wil Vlaanderen daarom vragen om (bv. via het participatiedecreet) lokale besturen nog meer aan te moedigen tot co creatieve aanpak van de inrichting van publieke ruimte, en tot faciliteren van de collectieve initiatieven van bewoners/bewonersgroepen.**

Foto: Amfitheater De Beemdgalm

Een woord van DANK...

... aan alle gesprekspartners die mee inspireerden, signalen door-gaven of hun bezorgdheden uitten.

Dit waren vooral de VVDB-ledengroepen alsook Karel Lhermitte (*Landelijke Gilden*) en Karl Catteuw (Prov. West-Vlaanderen).

5. AANVULLENDE INSPIRATIE VANUIT VLAANDEREN

- ◇ **Vlaanderen (Departement Omgeving)** stelt [10 kernkwaliteiten](#) voorop en biedt hiermee een kader voor een kwaliteitsvolle inrichting en een optimaal beheer van de omgeving. Bij de kernkwaliteit [inclusief samenleven](#) lezen we o.a. meer over hoe publieke ruimte tot ontmoeting kan stimuleren en over de toegang tot basisvoorzieningen. Bij de kernkwaliteit [Gedeeld en meervoudig ruimtegebruik](#) zijn een aantal praktische voorbeelden op verschillende beleidsdomeinen en ook vanuit andere organisaties te lezen. Een [Beeldenatologus](#) zet de 10 kernwaarden letterlijk in beeld en maakt ze tastbaar.
- ◇ Bij het **toekomstbestendig ontwerpen** van onze woonomgevingen worden ontwerpers geconfronteerd met sterk veranderende woonbehoeften als gevolg van demografische transitie zoals gezinsverdunding, vergrijzing en toenemende heterogeniteit en multiculturaliteit. Hoe we met deze uitdagingen omgaan, heeft een grote invloed op de leefbaarheid van de omgevingen waarin we wonen, werken, naar school gaan, ons verplaatsen, ontspannen, ... Ook de impact die de omgeving heeft op de gezondheid van haar bewoners, speelt een grote rol. Maak kennis met 7 ambities en ontwerprichtlijnen die het onderzoeksteam Atelier Romain, PPUL en Osar op vraag van **Vlaanderen (Departement Omgeving)** bundelt in [deze publicatie](#).
- ◇ **Vlaanderen (Agentschap Zorg en Gezondheid en Departement Omgeving)** publiceerde dit handboek voor planning, inrichting en beheer: [Groenblauwe ruimtes als bouwsteen van gezonde en veerkrachtige leefomgevingen](#). Het handboek geeft wetenschappelijke en praktische inzichten over waarom, waarmee en hoe we gezondheidswinsten kunnen realiseren en gezondheidsrisico's kunnen beperken, en wel door het inzetten van kwaliteitsvolle groene en blauwe ruimtes in en nabij leefomgevingen. Naast een stedelijke omgeving worden hierbij ook landelijke woonkernen betrokken. Een case-studie uit Borsbeek illustreert alles en helpt lokale besturen om tot visievorming te komen.

Vlaamse Vereniging Dorpsbelangen vzw
Ondernemingsnr. 0525.949.044 – RPR Gent
Maatschappelijke zetel: Heldergemstraat 106, 9450 Heldergem
Correspondentieadres: Stroomstraat 1, 9968 Oosteeklo
Contact: info@dorpsbelangen.be